

BODHITŠARJĀVATĀRA

ŠĀNTIDEVA

Sanskriti keelest tõlkinud Linnart Mäll

Rmt: Budismi pühad raamatud, 3, 2008

VI

ÜLETAV KANNATLIKKUS

1

Viha hukutab korrapealt tuhandete aegkondade vältel korralikult sooritatud annetused ja austusohverdused Hüveslāinutele.

2

Ei ole vihkamisega võrdset pattu, ei ole kannatlikkusega võrdset askeesi. Sellepärast tuleb kõige erinevamate vahenditega kujustada kannatlikkust.

3

Kui südames on peidus vihapiin, siis on meel rahutu, ei leita rõõmu ja õnne, und ei tule ja puudub kindlustunne.

4

Vihast vallatud isandat ihkavad hävitada isegi need, kes temast sõltuvad ning kellele ta pakub raha ja auavaldusi.

5

Ka sõbrad väldivad teda. Ta jagab küll annetusi, kuid see ei aita. Lühidalt: vihkaja ei leia paika, kus oleks hea.

6

Kes mõistab, et neid ja teisi kannatusi põhjustab vihkamine, ja roogib enesest seda hoolega välja, see on õnnelik siin- ja sealpool.

7

Meele teeb kibedaks, kui soovid ei täitu ja soovimatu võtab võimust. Meelekibeduse toidul tüsenenud viha aga hukutab minu enese.

8

Kuna tollel vaenlasel ei ole muud püüdu kui mind hukutada, siis hävitan ma vaenlase toidu.

9

Ma ei kaota rõõmsat meelt isegi siis, kui juhtub see, mida ma kõige vähem soovin, sest meelekibeduse puhul ei täitu soovid, kõik hea aga hajub.

10

Kui ravim on olemas, mis kasu on siis meelekibedusest? Kui ravimit ei ole, mis kasu on siis meelekibedusest?

11

Kannatusi, alandusi, jõhkrat kohtlemist ja häbi ei soovita enesele ja armsatele, vaenlastele aga küll.

12

Õnne leitakse vaid haruharva, kannatused tulevad aga pingutuseta. Vabanetakse vaid kannatuste kaudu, sellepärast ole kindlameelne!

13

Durgā kummardajad karnaatlased taluvad mõttetut põletamist, katkilõikamist ja muud selletaolist. Miks ei ole minul julgust taluda sedasama Vabanemise nimel?

14

Ei ole midagi, mis harjutades ei muutuks kergeks. Sellepärast suudab mõõduka valuga harjunu taluda ka ränka valu.

15

Miks pead kasutuks lutika hammustusi ja parmu torkeid ning nälga ja janu? Miks sügelemist?

16

Külma, kuuma, vihma, tuule, vaevarikaste reise, haiguste, vangistuste ja läbipeksmiste puhul ära ole õrnuke, muidu piinad vaid kasvavad.

17

Mõned, nähes oma verd, hakkavad veel innukamalt võitlema. Teised aga, nähes võõrast verd, langevad minestusse.

18

See tuleb sellest, kas meel on kindel või nõrk. Ära lase kannatustel ennast võita ning sa ületad valu!

19

Arukas ei kaota ka kannatustes selget meelt. Ta võitleb ju meeleplekkidega, võitluses on aga kerge haiget saada.

20

Vaid need on võitnud kangelased, kes võitsid, pelgamata oma rinda vaenlase löökide alla seada. Kõik teised on laibatapjad.

21

Kannatusel on aga veelgi väärtusi. Tema mõjul kaob ülbus ning tekib kaastunne sansaaras viibijate vastu, ka hakatakse vältima pattu ja usaldama Võitjat.

22

Ma ei vihasta ju sapi ega muu selletaolise peale, isegi kui ta tekitab suurt valu. Miks siis vihastada nende peale, kellel on mõistus? Ka sellel on oma põhjused, et nad mind ärritavad.

23

Nagu too valu tekib tahtmatult, nõnda tekib ka viha tahtmatult.

24

Inimesed ei vihasta ju omal soovil: «Ma hakkan vihastama.» Viha ei teki ju siis, kui antakse käsk: «Teki!»

25

Kõikidel puudustel ja kõige erinevatel pahedel on oma kindlad põhjused. Sõltumatust ei ole olemas.

26

Põhjuste kogum ei mõtle: «Ma põhjustan.» Ja ka põhjustatav ei mõtle: «Olen põhjustatav.»

27

See, mida nimetatakse 'ürglooduseks-loomuseks', või see, mida tähistatakse sõnaga 'ise' – ka see ei ilmu sellepärast, et mõtleb: «Ma tekin!»

28

Ei saa ju olla tekkimatu see, mis soovib tekkida. Kuna see toimib välisilmas, siis ei saa ta ka kaduda.

29

Kui 'ise' oleks igavene, meeleta ja tahtetu nagu ilmaruum, siis ei saaks ta kindlasti toimida. Kuidas saab toimida muutumatu, isegi kui ta on seotud muude põhjustega?

30

Kas see, mis toimimise ajal toimib, saab olla sama, mis enne toimimist? «Ise toimimine» – mis on selle lause mõte?

31

Järelilikult on kõik millestki põhjustatud. Mis on põhjustatud, see on sõltuv. Miks siis vihastada asjade peale, mis on omahoota nagu terendus?

32

Viha tekkimist ei saa takistada. Kes on see, kes takistab? Mida ta takistab? – Saab küll, sest on olemas üldine põhjuslikkus ja selle abil on võimalik kannatusi kaotada!

33

Järelikult, kui nähakse, et sõber või vaenlane teeb halba, siis tuleb mõelda: «Sellel on põhjus,» ning säilitada rahu.

34

Kui olendite kõik soovid täituksid, siis ei kannataks keegi, sest keegi ei soovi kannatada.

35

Hoolimatult piinatakse ennast ise naelte, nälgimise ja muu selletaolisega kas viha pärast või ihast raskelt kättesaadava naise järele või mõnel muul põhjusel.

36

Mõned hävitavad ennast üles puues või alla hüpates või mürgise ja roiskunud toiduga või patuse käitumisega.

37

Kui meeleplekkidest sõltuvad hävitavad sellisel kombel isegi nii armast 'iset', kuidas saavad nad siis hoida teiste ihusid?

38

Neid, kes meeleplekkidest pimestatuna tormavad enesehävingusse, tuleb pigem haletseda, mitte aga vihata.

39

Kui teiste kahjustamine on rumala loomuomadus, siis on tema peale vihastamisel niisama vähe mõtet kui tule peale vihastamisel, mille omaduseks on põletamine.

40

Kui aga see on juhuslik viga ja olendid on loomult head, ka siis ei ole vihastamisel mõtet, nii nagu ei sobi vihastada õhuruumi peale, kui seal ka suitsu juhtub olema.

41

Kaika peale ei vihastata, küll aga selle liigutaja peale. Kuid liigutaja on pannud liikuma viha, sellepärast tuleks pigem vihastada viha peale.

42

Mina olen ju olenditele varem samuti valu teinud. Sellepärast on õige, kui sama valu saab osaks minule, kes ma olen olenditele halba teinud.

43

Temal on relv ja minul on ihu – need mõlemad on kannatuse põhjuseks. Tema on võtnud relva, mina olen võtnud ihu. Kelle peale vihastada?

44

Ma olen võtnud selle kuju, mis vaevleb löökide käes nagu paise. Kelle peale vihastan ma, himudest pimestatu, kui ma siin praegu piinlen?

45

Mina tobe ei ihka küll kannatust, ometi olen aga ihanud seda, mis on kannatuse põhjus. Miks ma vihastan teiste peale, kui kannatus on tulnud minu enese tõttu?

46

Minu enese teod on sünnitanud mõõklehtmetsa ja põrgutiivulised ja ka selle kannatuse. Kelle peale vihastada?

47

Vaid minu enese tegude tõttu on ilmunud need, kes mulle halba teevad. Nemad lähevad põrgutesse, kuid kas mitte mina ei ole nende hukutaja?

48

Kui mina nende tõttu kannatan, siis saan lahti mitmest patust. Nemad aga lähevad minu pärast kauaks ajaks põrgutesse piinlema.

49

Järelikult teen mina nendele halba, nemad aga on minu heategijad. Miks siis vihastad kõike pahupidi pöörates, kuri meel?

50

Kui mu kavatsused on vooruslikud, siis ei lähe ma põrgutesse. Kui ma ise valvan enese järele, mis halba teeb see nendele?

51

Kui ma maksaksin nendele kätte, ei aitaks see neid milleski, sest minu teostus hävineks, see aga hukutaks ka nood piinadest muserdatud.

52

Meelel ei ole kuju, sellepärast ei saa teda kahjustada. Kui ta aga peab keha omaks, siis vaevavad teda ihupiinad.

53

Põlgus, sõim ja häbi – see seltskond ei piina ju ihu. Miks oled aga vihane, meel?

54

Kui teised ei suhtu minusse hästi, kas see sööb minu ära praeguses elus või järgmises? Miks ma siis seda nii väga püüan vältida?

55

Kas ma ei taha seda sellepärast, et see takistab mul vara koguda? Kogu mu vara hävib siin, vaid patt jääb kindlalt püsima.

56

Parem suren otsekohe, kui elan pikka aega võltsilt. Isegi kui elan kaua, ei pääse ma surmapiinadest.

57

Ärkab see, kes unes maitstes sada aastat õnne, ärkab ka see, kes oli vaid hetke õnnelik.

58

Kumbki ei saa oma õnne tagasi. Surres juhtub sama lugu sellega, kes elas kaua, ja sellega, kes elas vähe.

59

Kuigi olen palju saavutanud, kuigi olen pikka aega õnne maitanud, ometi lahkun nagu paljaksröövitu, paljana tühjade kätega.

60

Kuid rikkana saan ma vabaneda pattudest ja koguda pälvimusi! – Kas ei vabane pälvimustest ja ei kogu pattu hoopis see, kes varanduse pärast muret tunneb?

61

Kui hävib see, mille pärast olen elanud, mis kasu on mul siis elust, mis ei olnud puhas?

62

Ma vihastan enese laimaja peale, väites, et ta hukutab olendeid. Kuid miks ma ei vihasta selle peale, kes teisi laimab?

63

Sa talud pahatahtlikkust, kui see on suunatud teiste vastu. Sa ei talu aga seda, kui sinust räägitakse halvasti, sest see ärritab sinu meeleplekke.

64

Ka pühakujude, stuupade ja Hüva Seadmuse hävitajate ja solvajate puhul ei ole viha õigustatud, sest Buddhad ja teised ei kannata selle all.

65

Ka siis, kui halba tehakse Õpetajatele ja omastele, ei ole vaja vihal lasta kerkida, vaid tuleb aru saada põhjuslikkusest, nii nagu ülal selgitatud oli.

66

Olendite kannatustel on oma põhjused, ükskõik kas nad pandi kannatama meelega või mitte. Mõista, et kannatus viibib vaid meeles, ja ole kannatlik!

67

Ühed teevad halba sõgedusest, teised aga vihastavad sõgedusest. Kellest ütleme: «Süüdi»? Kellest ütleme: «Süütu»?

68

Miks tegin varem seda, mille pärast nüüd teiste läbi kannatan? Kõige põhjuseks on teod, mida saan siin muuta?

69

Sellest aru saades hakkan ma hoolega koguma pälvimusi, mis aitavad olendeid üksteisega sõpradeks saada.

70

Kui maja süttib põlema, siis tuleb enne tuld jõuda naabermajja ning kanda sealt välja vili ja kõik muu.

71

Kui iha süütab meele vihatules põlema, siis tuleb see otsemaid hüljata kartuses, et pälvimused põlevad ära.

72

Kui käe äralõikamine päästab surmamõistetut, kas ei ole see hea? Kui kannatus päästab inimese põrgust, kas ei ole see hea?

73

Kui ma praegu ei suuda taluda isegi nii tühiseid kannatusi, miks ma ei hoia siis tagasi viha, kõikide põrgupiinade põhjustajat?

74

Viha on mu tuhandeid kordi viinud põrgutesse. Seal ei ole ma aga saanud midagi teha enese ja teiste heaks.

75

Siinne kannatus on aga teistsugune, sest täidab Suurt Eesmärki. Maailma kannatusi leevendavast kannatusest tuleb rõõmu tunda.

76

Kui mõned on leidnud rõõmu ja õnne sellest, et ülistavad vooruslikke, miks ei peaks ka sina, meel, rõõmu tundma sellest, et neid ülistad?

77

See rõõmuõnn ei tee kahju, vaid on õnne allikas. Ka vooruslikud ei ole vältinud seda, mis on parim vahend teiste võitmiseks.

78

Kui sulle ei meeldi, et teised saavad sel viisil õnnelikuks, siis loobu ka teenritele tasu maksmisest, annetustest ja muust, ning sa hukutad kogu nähtava ja nähtamatu.

79

Kui sinu väärtusi kiidetakse, siis tahad, et ka teised tunneksid sellest rõõmu. Kui aga kiidetakse teiste väärtusi, siis ei taha sa rõõmu isegi enesele.

80

Kui Virgumismeel on sinus tekkinud selleks, et teha kõik olendid õnnelikuks, miks siis nüüd vihastad olendite peale, kes on õnnelikud?

81

Sa ju tahad, et olendid saaksid Buddhadeks ja et neid austataks kolmikilmas. Miks siis piinled, kui näed austusenatukestki?

82

Kas ei tee ka sinule kingitust see, kes hoolitseb nende eest, kelle eest sina pead hoolitsema? Sa ei

rõõmusta, vaid vihkad seda, kes su perekonda toetab.

83

Kas see, kes olenditele Virgumist soovib, ei soovigi neile midagi muud? Kuhu on jäänud selle Virgumismeel, kes teiste edu puhul vihastab?

84

Kui sa ei saanud seda, mis jäi annetaja juurde koju, siis ei ole see ju hoopiski sinu oma! Mis asja on sinul sellega, mida annetatakse ja mida mitte?

85

Kas ta peab loobuma oma pälvimustest, hüvedest ja voorustest ning mitte võtma seda, mida antakse? Ütle, mis on see, mille peale sa ei vihasta?

86

Sa mitte üksnes ei tunne kurbust oma patutegudest, vaid vaenad ka neid, kes teevad head.

87

Kui vaenlasele juhtus midagi halba, kas saab see olla sinu rõõm? Ainult sinu soov ei saa olla tema õnnetuse põhjuseks.

88

Kui see ongi juhtunud sinu soovist, kas siis tema õnnetuses peitub sinu õnn? Kui see oli sinu eesmärk, kas siis temal polnudki eesmärki?

89

Hirmus on see õng, mille on visanud meeleplekkidest kalurid! Põrguvalvurid püüavad su sellega kinni ja panevad katlasse keema.

90

Ülistused, kuulsus ja au ei anna ei pälvimusi ega pikka eluiga, ei jõudu, tervist ega kehaõnne.

91

Need peaksid aga olema oma sihti mõistvate arukate siht. Kas peaksid siis meeleõnne soovijad harrastama purjutamist, mängu ja muud selletaolist?

92

Auavalduste nimel raisatakse vara ja isegi hukutatakse ennast. Kas sõnad on söödavad? Kes on surnuna õnnelik?

93

Nagu laps puhkeb nutma, kui liivaloss kokku variseb, nii käitub ka minu meel, kui mind enam ei austata ega ülistata.

94

Kuna sõnal ei ole meelt, siis ei ole võimalik, et see mind ülistab. Ometi rõõmustab see teisi ja see on minu rõõmu põhjus.

95

Mis mul sellest, kui keegi tunneb teisest või minust rõõmu? See õnn ja rõõm on tema oma, minul ei ole sellega vähimatki pistmist.

96

Kui tema õnn teeks mind õnnelikuks, siis oleksin pidevalt õnnelik. Miks ma ei ole õnnelik, kui teised on rõõmsad ja õnnelikud?

97

Sest minu rõõm sünnib vaid sellest, kui mind ülistatakse. Kui aga seda ei juhtu, siis olen nagu väike laps.

98

Ometi tekitavad ülistused ja muu selletaoline vaid segadust ja võtavad soovi vabaneda. Need tekitavad kadedust vooruslike vastu ja kui vooruslikud on edukad, siis ka viha.

99

Järelikult, kas ei ole need, kes tahavad minu ülistamisele lõppu teha, tulnud hoopis selleks, et hoida mind halba sündi langemast?

100

Mulle ei meeldi need, kes püüavad mind vabastada vara ja au kütkest. Kuidas ma küll vihkan neid, kes mind vabastavad köidikutest!

101

Kuidas ma küll vihkan neid, kes otsekui Buddha õnnistuse läbi on tulnud välja aitama mind, kes ma ihkan sukelduda kannatustesse!

102

«Nad takistavad minu pälvimusi» – ka selline viha ei ole õigustatud. Kannatlikkusega võrdset askeesi ei ole olemas, ja kas nad ei ole just selleks ilmunud?

103

See on minu enese süü, et ma ei ole kannatlik. Pälvimuste põhjus on siinsamas, kuid takistusi teen ma ise.

104

Kui tolleta ei ole seda ja tolle puhul on ka see olemas, siis on too selle põhjuseks. Kuidas saab siis toda pidada takistuseks?

105

Õigel ajal ilmuv paluja ei takista annetamist. Pühendatu ilmumine ei takista pühendumist.

106

Kerge on ilmas leida palujaid, raske aga neid, kes halba teeksid. Ma ise ei tee kellelegi halba, kes siis mulle seda teeb?

107

Mu vaenlane on ilmunud, ilma et oleksin vaeva näinud, otsekui ootamatu varandus. Ma pean talle rõõmu valmistama, sest ta aitab mind Virgumise teel.

108

Nii mina kui ka tema oleme vaeva näinud, et kannatlikkus kannaks vilja. Teda tuleb aga esimesena kostitada, sest tema ilmus varem kui kannatlikkus.

109

Kui aga kannatlikkust ei taheta täiustada ning vaenlast ei austata, milleks siis austatakse Hüva Seadmust, mis on ju ka täiustamise põhjus?

110

Kui ma ei austa vaenlast, kes on ju tervekstegev arst, ettekäändel, nagu tahaks ta halba teha, kuidas saan siis kannatlikust täiustada?

111

Kannatlikkus tekib just selle tõttu, et tema tahab halba teha. Tema on seega kannatlikkuse põhjus ning teda tuleb austada võrdselt Hüva Seadmusega.

112

Šākjmunigi on öelnud: «Olendid on väljaks ja Võitjad on väljaks.» Neid austades on paljud jõudnud täiusele.

113

Kui olendid ja Võitjad saavad võrdselt Buddha Seadmusest osa, miks siis austada vaid Võitjaid ja mitte olendeid?

114

Kavatsuse suurus ei peitu selles eneses, vaid hoopis mõjus. Sellepärast on olendid võrdselt suured, sellepärast on nad Võitjatega võrdsed!

115

Sõbralikkusest lugupidamine – see on olendite suurus. Buddha uskumisest saadud pälvimus – see on

Buddha suurus.

116

Olendid ja Võitjad on võrdsed, sest need mõlemad võtavad osa sellest, et jõutaks Buddha Seadmuse juurde. Kuid olendid ei ole Buddhadega võrdsed selles mõttes, et Nemad on otsata vooruste ookeanid.

117

Kolmikilmast rohkem tuleb austada seda, kelles on märgata väiksematki voorusekübet sellest parimate vooruste ainulaadsest kogumist.

118

Olendites peitub Buddha Seadmusest tõusnud parim osake. Selle osakese tõttu tuleb olendeid austada.

119

Kui me ei austa olendeid, kuidas saame siis tasuda võla Nendele, kes on olnud siirad sõbrad ja meile määratud abi andnud?

120

Nemad on loobunud oma kehast ja läinud olendite pärast Avitšisse. Tänuks selle eest, mida Nemad on teinud, tuleb ka suurimate kurjategijatega käituda hästi.

121

Kui mu Isandad ei ole pööranud enesele tähelepanu, kuidas saan ma niisuguste Isandate vastu olla ülbe ja mitte orjalik?

122

Kui keegi on õnnelik, siis Suured Targad rõõmustavad. Kui keegi piinleb, siis on Nad kurvad. Kui tema on rahul, siis on ka Suured Targad rahul, kui temale tehakse kurja, siis tehtakse ka Tarkadele kurja.

123

Kui tuli kõrvetab keha igast küljest, siis ei suuda ükski nauding meelt kergendada. Kui olendid piinlevad, siis ei saa ka Kaastundlikud rõõmsad olla.

124

Järelikut, kui ma olen pannud olendeid kannatama, siis olen pannud kannatama ka Suuri Kaastundlikke. Ma tunnistan oma patu üles. Andke mulle andeks, Targad, kes Te selle pärast kannatanud olete!

125

Et rõõmustada Tathāgatasid, saan ma tervenisti maailma orjaks. Trampigu inimesed jalgadega minu peal, peksku nad mind, olgu vaid inimeste Avitajad rõõmsad!

126

Ei ole kahtlust, et Kaastundlikud on võtnud omaks kogu selle maailma. Tõesti, Avitajad paistavad inimkujulistena. Miks ma siis ei austa inimesi?

127

See oleks ju Tathāgatade austamine, see oleks ju oma sihtide täideviimine, see oleks ju olendite vaevade vaigistamine. Saagu see minu töötusvandeiks!

128

Nagu kuninga ametimees saab üksipäini tervele inimhulgale halba teha ja inimhulk ei hakka ettevaatlikkusest vastu,

129

sest tegelikult ei ole ametimees üksi, vaid kuninga jõud on ka tema jõud, nõnda ärgu põlastatagu isegi armetut kurjategijat,

130

sest tema jõud peitub põrguvalvurites ja Kaastundlikkudes. Sellepärast austatagu olendeid, nagu teener austab raevunud kuningat!

131

Kas saab vihast vahutav kuningas valmistada põrgupiinu? Neid aga kogetakse kindlasti siis, kui olendeid kurvastatakse.

132

Kas saab rõõmust juubeldav kuningas annetada seda, mis oleks võrdne Virgumisega? Seda aga kogetakse kindlasti siis, kui olenditele rõõmu valmistatakse.

133

Olendeid austades saadakse tulevikus Buddhaks. Kuid miks sa ei näe, et suursugusus, kuulsus ja hüveolu on ka siin?

134

Kannatlikkuse abil saadakse isegi sansaaras meeldiva välimuse, tervise, rõõmu, pika eluea ja maailmavalitsejale omase õnnekülluse!

See on «Bodhitšarjāvatāra»
kuues peatükk:
ÜLETAV KANNATLIKKUS